

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання контрольної роботи
з дисципліни «Економіка підприємства»
для студентів заочної форми навчання
спеціальності 133 «Галузеве машинобудування»

2020

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

До видавництва й у світ дозволяю
Проректор з НПР

Г.І. Тохтар

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання контрольної роботи
з дисципліни «Економіка підприємства»
для студентів заочної форми навчання
спеціальності 133 «Галузеве машинобудування»

Всі цитати, цифровий, фактичний
матеріал і бібліографічні відомості
перевірені, написання сторінок
відповідає стандартам

Затверджено
методичною радою
університету
протокол __ від ____

Укладач:

Шевченко І.Ю.

Відповідальний за випуск:

Дмитрієв І.А.

Харків, ХНАДУ, 2020

Укладач: проф. Шевченко І.Ю.

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Економіка підприємства» належить до циклу нормативних навчальних дисциплін підготовки бакалаврів спеціальності 133 «Галузеве машинобудування».

Метою контрольної роботи є закріплення теоретичних знань і набуття практичних навичок із найважливіших тем навчальної дисципліни «Економіка підприємства» шляхом дослідження теоретичних питань і вирішення практичних завдань.

Контрольна робота складається з теоретичної та практичної частини і виконується за індивідуальним варіантом, обраним згідно останньої та передостанньої цифри номеру індивідуального плану (залікової книжки) здобувача вищої освіти.

У разі повного або часткового виконання здобувачем вищої освіти завдань за іншим варіантом, контрольна робота до рецензування не приймається.

Теоретична частина передбачає надання здобувачем вищої освіти розширених відповідей на два питання, практична частина – вирішення чотирьох прикладних завдань із найважливіших тем навчальної дисципліни «Економіка підприємства».

Виконана контрольна робота повинна бути оформлена належним чином на стандартних аркушах А4 (210x297 мм) і представлена на рецензію в зброшурованому вигляді у встановлений навчальним планом термін.

Контрольна робота має обов'язково містити титульний аркуш, план, висновки та список використаних джерел (перелік посилань).

Технічні вимоги до оформлення контрольної роботи: всі поля аркуша – 2 см, шрифт – Times New Roman, кегль – 14, інтервал – 1,5, абзац – 1,25 см, вирівнювання тексту – по ширині.

Невідповідність оформлення контрольної роботи встановленим технічним вимогам або її представлення до рецензування пізніше встановленого навчальним планом терміну є підставою для зниження оцінки здобувача вищої освіти.

Оцінювання контрольної роботи здійснюється рецензентом за шкалою ECTS.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ

1. Вибір варіанту для виконання завдань.

Контрольна робота виконується здобувачем вищої освіти за індивідуальним варіантом, який обирається за двома останніми цифрами номеру індивідуального плану (залікової книжки) здобувача вищої освіти за наступною формою (табл. 1).

Таблиця 1 – **Форма вибору індивідуального варіанту для виконання завдань**

Остання цифра (Y)	Передостання цифра (X)				
	0; 5	1; 6	2; 7	3; 8	4; 9
0; 5	1	2	3	4	5
1; 6	6	7	8	9	10
2; 7	11	12	13	14	15
3; 8	16	17	18	19	20
4; 9	21	22	23	24	25

2. Теоретичні питання за індивідуальними варіантами.

Варіант 1

1. Організаційні структури управління підприємством.
2. Методи нарахування амортизації основних засобів підприємства.

Варіант 2

1. Сутність і види витрат підприємства.
2. Нормування оборотних засобів підприємства.

Варіант 3

1. Сутність і склад основних засобів підприємства.
2. Форми та системи оплати праці персоналу підприємства.

Варіант 4

1. Нормативно-правове підґрунтя провадження господарської діяльності в Україні.
2. Планування чисельності персоналу підприємства.

Варіант 5

1. Планування продуктивності праці персоналу підприємства.
2. Показники ефективності інвестиційного проєкту.

Варіант 6

1. Види стимулювання праці персоналу підприємства.
2. Нормування виробничих запасів на підприємстві.

Варіант 7

1. Сутність і склад оборотних засобів підприємства.
2. Проблеми економічного розвитку підприємств в Україні.

Варіант 8

1. Показники технічного стану та руху основних засобів підприємства.
2. Сутність, склад, функції та види заробітної плати.

Варіант 9

1. Сутність і ознаки підприємства.
2. Облік і оцінка основних засобів підприємства.

Варіант 10

1. Сутність і види інвестицій.
2. Фактори та резерви підвищення продуктивності праці персоналу підприємства.

Варіант 11

1. Сутність, структура та склад майна підприємства.
2. Сутність і показники продуктивності праці персоналу підприємства.

Варіант 12

1. Порядок формування фінансового результату діяльності підприємства.
2. Сутність і склад персоналу підприємства.

Варіант 13

1. Цінова політика підприємства.
2. Порядок створення підприємства в Україні.

Варіант 14

1. Види цін на товари, послуги, роботи.
2. Напрями підвищення ефективності використання основних засобів підприємства.

Варіант 15

1. Сутність, функції та методи управління підприємством.
2. Напрями підвищення ефективності використання оборотних засобів підприємства.

Варіант 16

1. Інвестиційний процес на підприємстві.
2. Сутність і функції цін. Підходи до ціноутворення.

Варіант 17

1. Види підприємств.
2. Показники ефективності використання оборотних засобів підприємства.

Варіант 18

1. Організаційно-правові форми об'єднань підприємств.
2. Показники ефективності й інтенсивності використання основних засобів підприємства.

Варіант 19

1. Сутність і види собівартості продукції, послуг, робіт.
2. Сутність і види зносу основних засобів підприємства.

Варіант 20

1. Внутрішнє середовище підприємства.
2. Процес ціноутворення на підприємстві.

Варіант 21

1. Організаційно-правові форми підприємств.
2. Кількісна, якісна та структурна характеристика персоналу підприємства.

Варіант 22

1. Мотивація та стимулювання праці персоналу підприємства.
2. Методи калькулювання собівартості продукції, послуг, робіт.

Варіант 23

1. Види господарських товариств.
2. Напрями зниження собівартості продукції, послуг, робіт.

Варіант 24

1. Зовнішнє середовище підприємства.
2. Порядок формування та використання амортизаційного фонду підприємства.

Варіант 25

1. Кругообіг оборотних засобів підприємства.
2. Державне регулювання господарської діяльності в Україні.

3. Практичне завдання № 1.

На початок року вартість основних засобів підприємства становила $2546+X$ тис. грн. За звітний період (рік) основні засоби підприємства зазнали таких змін:

– було введено основних засобів на суму: 15 березня – $250-Y$ тис. грн., 1 липня – $380+X$ тис. грн., 1 грудня – $280-X$ тис. грн.;

– було виведено основних засобів на суму: 1 лютого – $146+Y$ тис. грн., 1 серпня – $280-X$ тис. грн., 15 листопада – $85+X$ тис. грн.

При цьому сума річного доходу підприємства склала $3725-X+Y$ тис. грн. Чисельність працюючих – $125-X$ осіб.

Визначити: середньорічну вартість основних засобів; коефіцієнти вибуття та оновлення основних засобів; фондоддачу; фондомісткість; фондоозброєність праці.

Методичні вказівки до виконання завдання:

1. Середньорічна вартість основних засобів визначається таким чином:

$$V_{\text{ср}} = V_{\text{пб}} + \frac{V_{\text{вв}} \cdot n}{12} - \frac{V_{\text{вив}} \cdot m}{12}, \quad (1)$$

де $V_{\text{пб}}$ – початкова балансова вартість основних засобів, тис. грн.;

$V_{\text{вв}}$ – вартість основних засобів, введених в експлуатацію за звітній період, тис. грн.;

$V_{\text{вив}}$ – вартість основних засобів, виведених з експлуатації за звітній період, тис. грн.;

n , m – кількість місяців фактичного використання та невикористання основних засобів відповідно (кількість місяців до кінця року), місяці.

2. Коефіцієнт вибуття основних засобів розраховується так:

$$K_{\text{виб}} = \frac{V_{\text{вив}}}{V_{\text{пб}}}. \quad (2)$$

3. Коефіцієнт оновлення основних засобів визначається так:

$$K_{\text{он}} = \frac{V_{\text{вв}}}{V_{\text{кр}}}, \quad (3)$$

де $V_{\text{кр}}$ – вартість основних засобів на кінець року, тис. грн.

4. Фондовіддача визначається за формулою

$$\Phi_{\text{в}} = \frac{Д}{V_{\text{ср}}}, \quad (4)$$

де $Д$ – дохід підприємства, тис. грн.

5. Фондомісткість розраховується наступним чином:

$$\Phi_{\text{м}} = \frac{V_{\text{ср}}}{Д}. \quad (5)$$

6. Фондоозброєність праці визначається за формулою

$$\Phi_o = \frac{V_{cp}}{Ч}, \quad (6)$$

де Ч – чисельність персоналу підприємства, осіб.

4. Практичне завдання № 2.

Визначити поточний, страховий, транспортний і підготовчий запаси матеріалу на підприємстві, а також норматив власних оборотних коштів у виробничому запасі матеріалу за умови, що: сумарна річна потреба в матеріалі складає $800-X+Y$ тис. кг; період між двома поставками матеріалу – $20-X$ днів; період зриву поставки матеріалу – $3+Y$ днів; період з дня оплати рахунку постачальника до прибуття вантажу (матеріалу) на склад – $2+X$ днів; період підготовки матеріалу до введення в виробничий процес – $1+Y$ день; середня ринкова ціна 1 кг матеріалу – $12+X$ грн.

Методичні вказівки до виконання завдання:

1. Поточний запас матеріалу розраховується так:

$$З_{п} = ДП_{м} \cdot T_{пост}, \quad (7)$$

де $ДП_{м}$ – денна потреба в матеріалі, тис. кг;

$T_{пост}$ – період між двома поставками матеріалу, дні.

2. Денна потреба в матеріалі визначається таким чином:

$$ДП_{м} = \frac{РП_{м}}{365}, \quad (8)$$

де $РП_{м}$ – річна потреба в матеріалі, тис. кг.

3. Страховий запас матеріалу розраховується так:

$$З_{стр} = ДП_{м} \cdot T_{зр.пост}, \quad (9)$$

де $T_{зр.пост}$ – період зриву поставки матеріалу, дні.

4. Транспортний запас матеріалу обчислюється так:

$$Z_{\text{тр}} = \text{ДП}_M \cdot T_{\text{тр}} , \quad (10)$$

де $T_{\text{тр}}$ – період із моменту оплати рахунку постачальника до прибуття вантажу (матеріалу) на склад підприємства, дні.

5. Підготовчий запас матеріалу розраховується за формулою

$$Z_{\text{підг}} = \text{ДП}_M \cdot T_{\text{підг}} , \quad (11)$$

де $T_{\text{підг}}$ – період підготовки матеріалу до введення у виробничий процес, дні.

6. Норматив власних оборотних засобів у виробничому запасі матеріалу визначається наступним чином:

$$N_{\text{ВЗ}} = (Z_{\text{п}} + Z_{\text{стр}} + Z_{\text{тр}} + Z_{\text{підг}}) \cdot C_{1 \text{ кг}} , \quad (12)$$

де $C_{1 \text{ кг}}$ – ціна 1 кг матеріалу, грн.

5. Практичне завдання № 3.

Визначити необхідну чисельність основних і допоміжних працівників, а також прибиральниць, якщо: кількість вихідних днів у році – $108+X$ днів; кількість святкових днів в році, які не співпадають з вихідними днями, – $9+Y$ днів; режим роботи – однозмінний; тривалість зміни – 8 годин; коефіцієнт, що враховує час відпусток і невиходу працівників на роботу в зв'язку з поважними причинами, – $0,07+0,0X$; коефіцієнт виконання норм виробітку основними працівниками – $1,05+0,0Y$; річна виробнича програма – $200000+X+Y$ шт.; сумарна трудомісткість виробництва одиниці продукції – $1,5+0,0X$ нормо-годин; норми обслуговування для допоміжних працівників: для електриків – $20+Y$ робочих місць, для ремонтників – $30-X$ робочих місць; загальна площа виробничих приміщень – $800+X-Y$ м²; норма обслуговування для прибиральниць – $200-X+Y$ м².

Методичні вказівки до виконання завдання:

1. Номінальний фонд робочого часу працівників визначається за наступною формулою:

$$\Phi_{\text{НОМ}} = (D_{\text{К}} - D_{\text{ВИХ}} - D_{\text{СВ}}) \cdot T_{\text{ЗМ}} \cdot n, \quad (13)$$

де $D_{\text{К}}$ – кількість календарних днів у році;

$D_{\text{ВИХ}}$ – кількість вихідних днів у році, дні;

$D_{\text{СВ}}$ – кількість святкових днів у році, що не співпадають із вихідними днями, дні;

$T_{\text{ЗМ}}$ – тривалість робочої зміни, години;

n – кількість робочих змін за добу, зміни.

2. Дійсний фонд робочого часу працівників розраховується таким чином:

$$\Phi_{\text{Д}} = \Phi_{\text{НОМ}} \cdot (1 - \alpha), \quad (14)$$

де α – коефіцієнт, що враховує час відпусток і невиходу працівників на роботу в зв'язку з поважними причинами.

3. Чисельність основних працівників обчислюється за такою формулою:

$$Ч_{\text{ОСН.П}} = \frac{T}{\Phi_{\text{Д}} \cdot K_{\text{ВН}}}, \quad (15)$$

де T – трудомісткість виробничої програми, нормо-години;

$K_{\text{ВН}}$ – коефіцієнт виконання норм виробітку основними працівниками.

4. Чисельність допоміжних працівників визначається таким чином:

$$Ч_{\text{ДОП.П}} = \frac{Ч_{\text{ОСН.П}}}{N_{\text{ДОП}}}, \quad (16)$$

де $N_{\text{доп}}$ – норма обслуговування для допоміжних працівників, робочих місць.

5. Чисельність прибиральниць розраховується так:

$$Ч_{\text{приб}} = \frac{S_{\text{прим}}}{N_{\text{приб}}}, \quad (17)$$

де $S_{\text{прим}}$ – загальна площа виробничих приміщень, м²;

$N_{\text{приб}}$ – норма обслуговування для прибиральниць, м².

6. Практичне завдання № 4.

Розрахувати повну собівартість одиниці продукції за наступних умов: виробнича програма продукції дорівнює 3000+X шт.; матеріальні витрати на одиницю продукції складають 15-Y грн.; фонд оплати праці промислово-виробничого персоналу становить 1XY000 грн.; єдиний соціальний внесок встановлений у розмірі, передбаченому чинним законодавством; амортизація основних виробничих засобів цеху складає 1X0000 грн.; загальновиробничі витрати приймаються у розмірі 20+Y% від цехової собівартості продукції; позавиробничі витрати приймаються як 10+X% від виробничої собівартості продукції.

Методичні вказівки до виконання завдання:

1. Цехова собівартість продукції розраховується наступним чином:

$$C_{\text{цех}} = V_{\text{мат}} + V_{\text{перс}} + A_{\text{ОВЗ}}, \quad (18)$$

де $V_{\text{мат}}$ – матеріальні витрати на виробничу програму, грн.:

$$V_{\text{мат}} = V_{\text{мат.од}} \cdot Q, \quad (19)$$

де $V_{\text{мат.од}}$ – матеріальні витрати на одиницю продукції, грн.;

Q – виробнича програма продукції, шт.;

$V_{\text{перс}}$ – витрати на оплату праці промислово-виробничого персоналу, грн.:

$$V_{\text{перс}} = \text{ФОП}_{\text{ПВП}} + \text{ЄСВ}, \quad (20)$$

де $\text{ФОП}_{\text{ПВП}}$ – фонд оплати праці промислово-виробничого персоналу, грн.;

ЄСВ – єдиний соціальний внесок (визначається як передбачений чинним законодавством [3] відсоток від фонду оплати праці промислово-виробничого персоналу), грн.;

$A_{\text{ОВЗ}}$ – амортизація основних виробничих засобів, грн.

2. Виробнича собівартість продукції обчислюється так:

$$C_{\text{вир}} = C_{\text{цех}} + V_{\text{заг.вир}}, \quad (21)$$

де $V_{\text{заг.вир}}$ – загальновиробничі витрати, грн.

3. Повна собівартість продукції визначається за формулою

$$C_{\text{повна}} = C_{\text{вир}} + V_{\text{поза.вир}}, \quad (22)$$

де $V_{\text{поза.вир}}$ – позавиробничі витрати, грн.

Результати розрахунків представити у табл. 2.

Таблиця 2 – Калькуляція собівартості продукції

Найменування статей калькуляції собівартості	Сума витрат, грн.	
	На програму випуску	На одиницю продукції
1. Матеріальні витрати		
2. Оплата праці персоналу, в т. ч.:		
фонд оплати праці промислово-виробничого персоналу		
єдиний соціальний внесок		
3. Амортизація основних виробничих засобів		
4. Цехова собівартість		
5. Загальновиробничі витрати		
6. Виробнича собівартість		
7. Позавиробничі витрати		
8. Повна собівартість		

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Законодавчі акти:

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. – Заголовок з екрану.
2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. – Заголовок з екрану.
3. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>. – Заголовок з екрану.

Основна література:

4. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник / І.М. Бойчик. – К.: Кондор-Видавництво, 2016. – 378 с.
5. Дмитрієв І.А. Економіка підприємства: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів / І.А. Дмитрієв, І.Ю. Шевченко. – Х.: ФОП Бровін О.В., 2018. – 292 с.
6. Дмитрієв І.А. Економіка підприємств автомобільного транспорту: навчальний посібник для самостійної роботи та поточного контролю знань студентів закладів вищої освіти / Дмитрієв І.А., Іванілов О.С., Шевченко І.Ю., Кирчата І.М. – Х.: ФОП Бровін О.В., 2018. – 308 с.
7. Іванілов О.С. Економіка підприємств автомобільного транспорту: підручник для студентів вищих навчальних закладів / О.С. Іванілов, І.А. Дмитрієв, І.Ю. Шевченко. – Х.: ФОП Бровін О.В., 2017. – 632 с.
8. Лойко В.В. Економіка підприємства: навч. посібник / В.В. Лойко, Т.П. Макаровська. – К.: КНУТД, 2015. – 268 с.
9. Словник економіста та підприємця / Туренко А.М., Дмитрієв І.А., Іванілов О.С., Шевченко І.Ю. – Х.: ХНАДУ, 2018. – 340 с.
10. Яркіна Н.М. Економіка підприємства: навч. посібник / Н.М. Яркіна. – К.: Ліра-К, 2015. – 498 с.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання контрольної роботи
з дисципліни «Економіка підприємства»
для студентів заочної форми навчання
спеціальності 133 «Галузеве машинобудування»

Укладач: ШЕВЧЕНКО Інна Юріївна

Відповідальний за випуск

Дмитрієв І.А.

В авторській редакції

Комп'ютерна верстка _____

План _____, поз. _____

Підписано до друку _____ р. Формат 60×84 1/16. Папір газетний.

Гарнітура Times New Roman Cyr. Віддруковано на ризографі.

Ум. друк. арк. _____. Обл.-вид. арк. _____.

Зам. № _____. Наклад _____ прим. Ціна договірна.

ВИДАВНИЦТВО

Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

Видавництво ХНАДУ, 61002, Харків-МСП, вул. Ярослава Мудрого, 25

Тел./факс: (057) 700-38-64; 707-37-03, e-mail: rio@khadi.kharkov.ua

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції. Серія ДК № 897 від 17.04.2002 р.